

# Teorie v bakalářské práci

Magdalena Mouralová

# Co je to teorie

- Vyjadřuje představu o tom, jak věci fungují, jaké jsou souvislosti zkoumaných jevů
- Odpovídají na otázky „PROČ?“, „JAK?“

# Trs pojmů

Metateorie

Teorie

Přístup

Hypotéza

Koncept

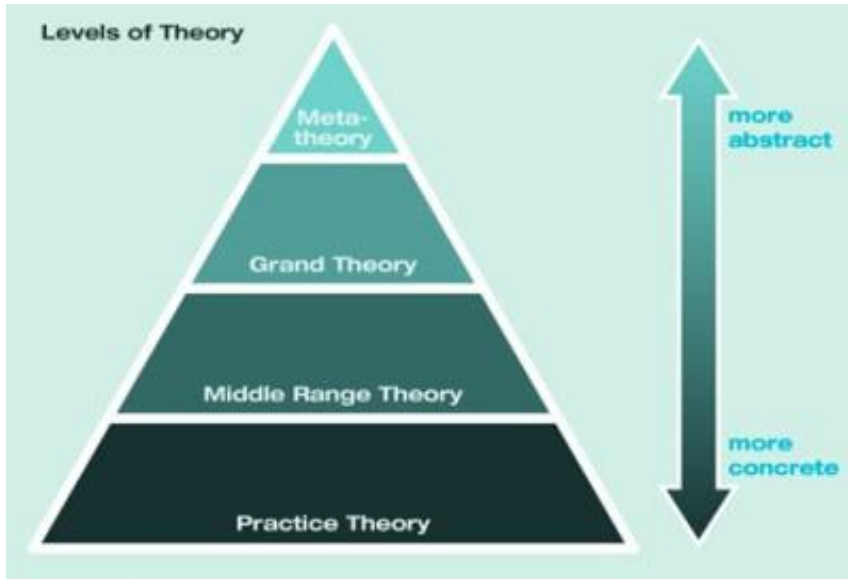
Rámec

Model

Hodnoty

Teorie  
středního  
dosahu

# Teorie ve vědě



- Úrovně teoretický úvah
  - Konceptuální rámec (pohled, pojmy)
  - Teorie (jaké prvky rámce jsou relevantní)
  - Model (vztahy mezi prvky)
  - Hypotéza

# Vymezení vědecké teorie

(dle Čechák 1996)

- Vědecká teorie je uspořádaná množina tvrzení vztahujících se k dané oblasti
  - tvrzení pravdivá, dostatečně potvrzená, dokázaná
- Podmínky
  1. Jednoznačnost a dostatečná přesnost používaných pojmů.
  2. Úplnost, tj. teorie zahrnuje všechny objekty a jevy (eventuálně i vazby mezi nimi) náležející k příslušné oblasti.
  3. Konzistentnost: v rámci dané teorie nesmí existovat dva navzájem se vylučující výroky.

# Kde v BP rozhodně potřebuji nějaké „teorie“?

1. Rámec práce – pohled na věc
  - legitimizace tématu a přístupu
  - opora pro výzkumné otázky, hypotézy
2. Diskuse výsledků – vysvětlení, pochopení

# Kam se v BP promítají teorie?

- Téma, řez, zaměření (smysluplnost)
- Cíl (možný cíl ověřit, testovat teorii)
- Výzkumné otázky, hypotézy
- Data a jejich sběr (výzkumný soubor, výběr, výzkumný nástroj)
- Analýza dat (kategorie, témata, kódy, proměnné vstupující do analýzy)
- Diskuse a závěr

# Dvě základní strategie v BP

## 1. Od teorie k problému

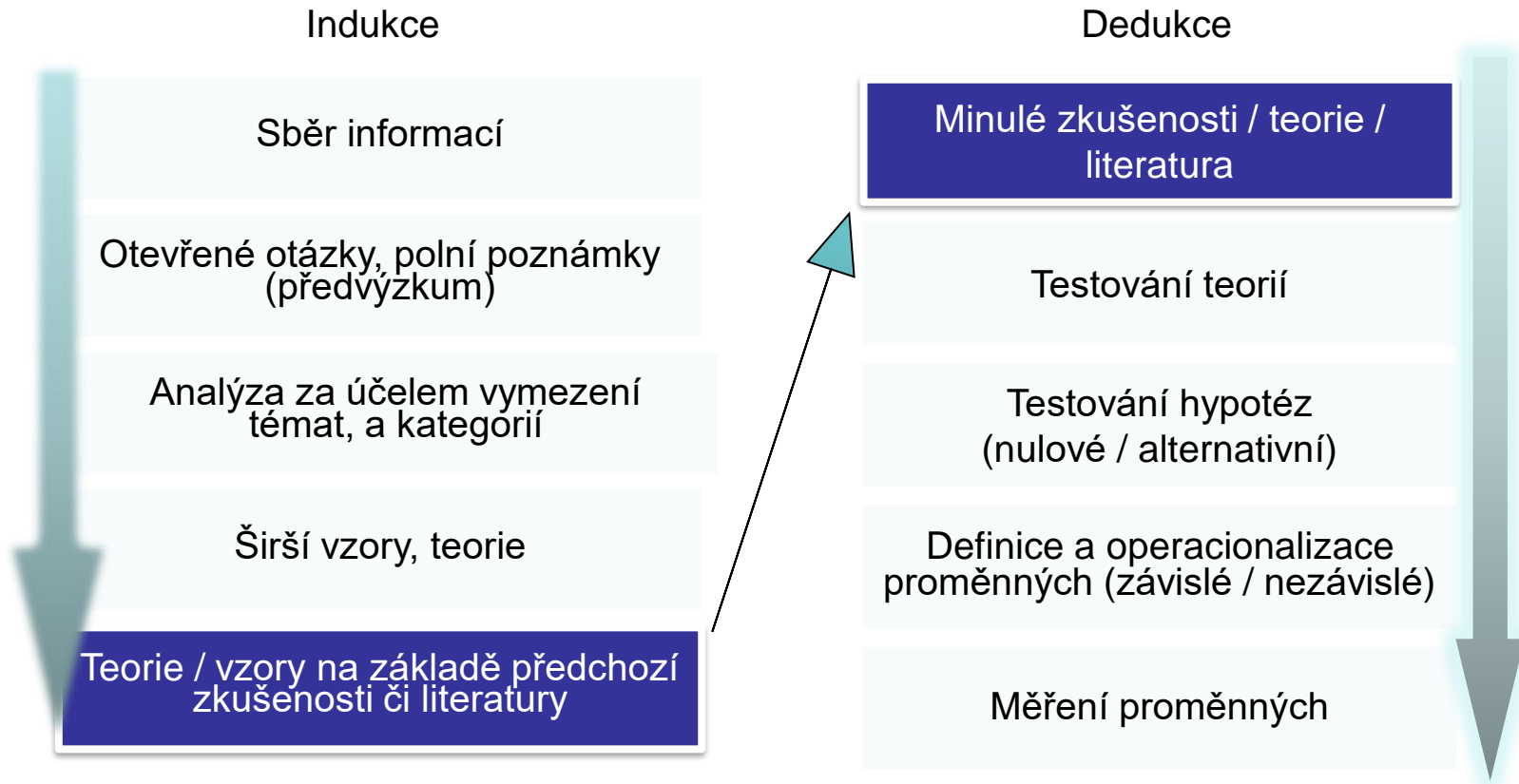
- Jednodušší, ale méně časté
- Aplikuji zvolenou teorii na nějaký případ
- Obecná teorie
  - např. Sabatierovské teorie procesu tvorby politiky
- Rizika?
  - špatně zvolený případ,
  - příliš akademické otázky

## 2. Od problému k teorii/ím

- Převládající strategie
- Na začátku stojí téma, výzkumný problém
- Specifické teorie z věcných oblastí
- Teorie jsou hledány ad hoc
- Rizika?
  - chybějící nebo „ornamentální“ teorie,
  - mnoho času stráveno hledáním



# Indukce a dedukce



Source: Creswell, 2003

# Indukce a dedukce - metodologicky

## Indukce

- je využita ke tvorbě teorie (exploratorní výzkum)

= hledání zajímavých konceptualizací, přijatelných vysvětlení:

- Nemá smysl mluvit o validitě

## Dedukce

- Dedukce je využita k testování a ověřování:
  1. hypotetických kauzálních vztahů (explanatorní výzkum)
  2. deskriptivních hypotéz (deskriptivní výzkum)

= hledání “pravdy”:

- Validita je zásadní

# Jak řešit situaci „od problému k teorii“?

1. Nebát se teorií, teoretické myšlení je přirozené
2. Odhalit své „intuitivní teorie“ týkající se zkoumaného problému.
  - Jak to funguje? Proč to tak funguje? Čím vysvětlit zkoumaný jev?
  - Konceptuální rámec práce
3. Najít cizí teorie uplatnitelné v BP

# Jak ukotvit BP v odborné literatuře

- Kdo jiný říká to, co si myslíme?
- Nezkoumal to už někdo? Nevyšlo to už někomu jinému?
- A neříká někdo o jevu i něco jiného?
- Jak poznám použitelnou teorii
  - formulovaná, má autora/y
  - týká se jevu, o němž chci psát
  - pomůže mi jej uchopit nebo vysvětlit
  - není normativní

# J. Rudolfová (2011) – Cíle BP

- Cílem mé bakalářské práce je prozkoumat, **jaké faktory** určují formu speciálního vzdělávání dítěte s tělesným postižením – tedy to, zda se bude vzdělávat v běžné či speciální škole. Budu se snažit objasnit, **jakou roli v procesu** simuťování takto postižených dětí do základního vzdělávání **hrají** jejich **rodiče**, jak podle nich samotné vybírání probíhá, a na to, jaká jsou v současné době úskalí tohoto procesu.
- Vidíte nějaký odkaz na teorie?

# J. Rudolfová – otázky

- Na základě kterých faktorů bývají děti s postižením zařazovány do běžné či do speciální školy?
- Jak probíhá umístování dítěte do základního vzdělávání a co ho ovlivňuje?
- Jakou roli v tomto procesu zařazování hraje volba rodičů?
- Podle čeho se rodiče rozhodují?
- Jaká jsou úskalí vzdělávání dítěte s tělesným postižením v běžných školách?

# Použitý teoretický rámec

## 1. integrace jako proces

- Alternativou integrace jako cíl
- Popsány stručně obě a zdůvodněn výběr přístupu

## 2. rodič jako aktér vzdělávací politiky

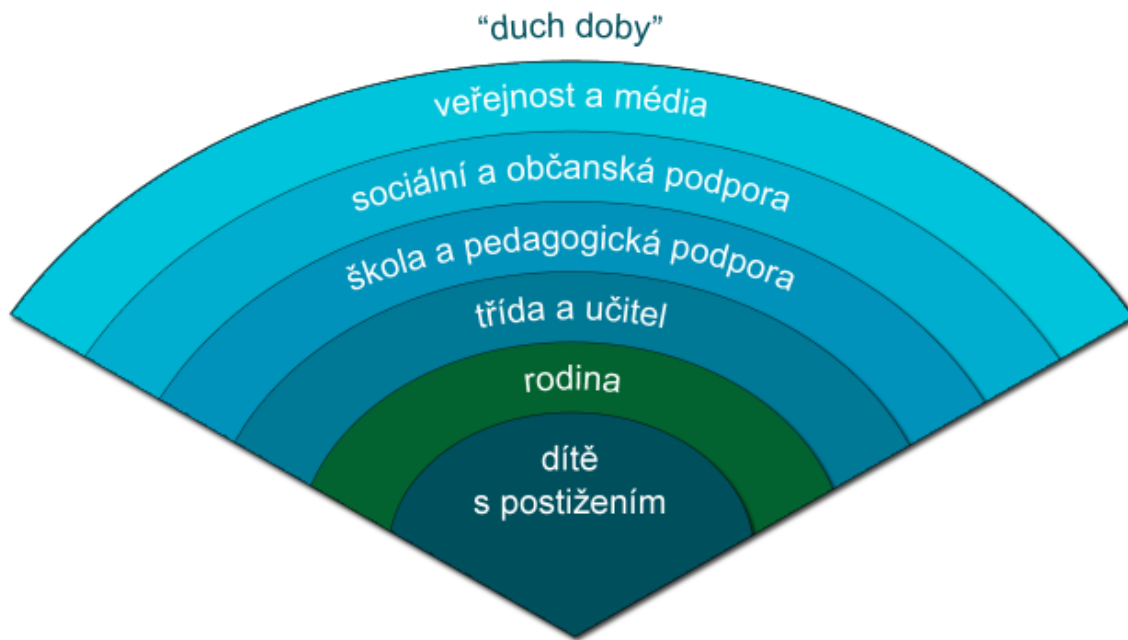
- Alternativou rodič jako příjemce politiky
- Veřejně-politický kontext

# Použité teorie

- Ústřední teorie k tématu neexistuje
  - pro BP typické
  - pokud je, pak by mělo být explicitně v cílech potvrzení/vyvrácení teorie
- Okruhy podpůrných teorií
  - 1.Faktory úspěšné integrace
  - 2.Role rodiče v procesu vzdělávání
    - Faktory ovlivňující volbu školy
  - 3.Specifika rodičů dítěte s postižením

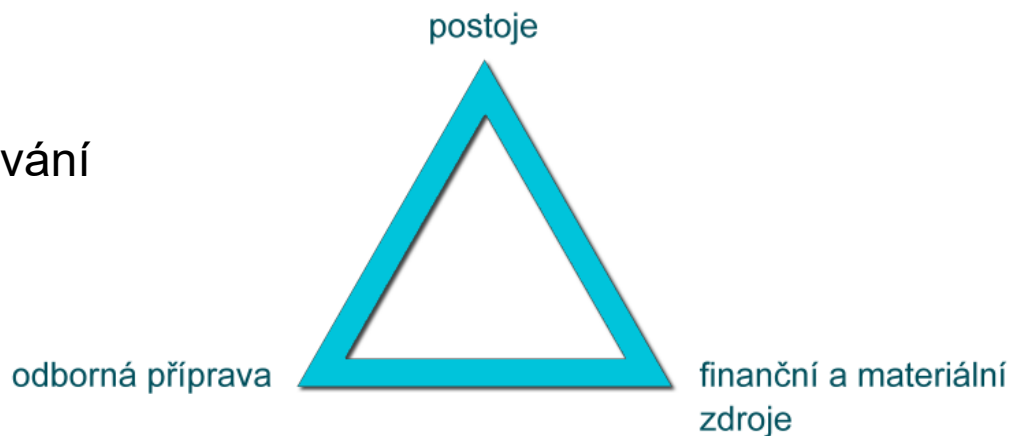


# Modely



Subjekty ovlivňující proces vzdělávání  
dítěte s postižením

Podmínky úspěšné integrace



# Jak se teoretické uchopení projevů jinde v práci

- Metodologie
  - Výběr respondentů (zohlednění závažnost postižení)
  - Výzkumný nástroj (např. otázky na další zúčastněné dle modelu)
- Analýza – kódy
- Diskuse – konfrontace empirie a teorie

# A. Holeňová: Aktivní otcovství ve Skandinávii

- Otázky
  - Jak se ve Skandinávii vyvíjely politiky podporující aktivní zapojení otce do péče o potomky ?
  - Jaká opatření zde můžeme najít?
  - Čím jsou dané existující rozdíly v politikách v této oblasti?
  - Jaký reálný dopad tyto politiky mají?
  - Jde v severském modelu těchto politik najít nějaké příklady dobré praxe aplikovatelné i pro ČR?
- Která otázka implikuje nějaké teoretické ukotvení?

# Čím jsou dané existující rozdíly v politikách v této oblasti?

- Máte nějaké nápady?
  - Historie (path dependency)
  - Vliv zájmových skupin (síla feministického hnutí)
  - Politická orientace rozhodovatelů (levicové téma)
  - Demografická struktura
  - Struktura trhu práce

# Rady, tipy, úskalí

- Méně je někdy více
  - V bakalářské práci stačí mít jednu ústřední teorii, na níž práce staví – je však nutné, aby byla dobře zvolená, dobře vysvětlená a aby se s ní pracovalo v celé práci
- Nerozlišujte „teoretickou“ a „praktickou“ část práce, celá práce musí tvořit jeden celek
  - teorie jsou oporou pro formulaci hypotéz a výzkumných otázek
  - výsledky analýzy by měly být vztaženy k danému teoretickému rámci
- Pozor na zaměňování teoretických a hodnotových východisek
  - Teorie – jak si myslíme, že věci fungují
  - Hodnoty – jak si myslíme, že by věci měly být
- Rozlišujte konkrétní teorie a témata, k nimž se teorie vztahují
- Teorie bývá spojena s konkrétními autory
- Teorie nemusí být explicitně pojmenovaná jako teorie – využijete i „malá“ teoretická vysvětlení

# Poselství dnešní hodiny

1. Nebojte se teorií
2. Teorie používáte, i když si to nemyslíte
3. Nepodceňujte teorie
4. Dobrá teorie je nejlepší pomůckou ve výzkumu